

Lesmateriaal voor het (V)MBO

Binnenkort nemen uw leerlingen deel aan een Jongerengemeenteraad. Het project Jongerengemeenteraad laat jongeren in de leeftijd van 14 – 19 jaar zien hoe beleid tot stand komt gebaseerd op het principe 'leren door ervaren'. Voor één dag vervullen de jongeren de rol van gemeenteraads-lid en gaan op het gemeentehuis aan het werk om concrete plannen te bedenken die in de gemeente uitgevoerd kunnen worden. Hiervoor wordt door de gemeente een budget beschikbaar gesteld, van minimaal €1250,- euro.

In deze handleiding vindt u een aantal mogelijkheden om uw leerlingen voor te bereiden op de jongerengemeenteraad: het functioneren van de gemeente en de rol van de gemeenteraad. Beschouw deze handleiding niet als een lessenserie maar gebruik wat u nuttig acht. Direct na deze inleiding vindt u de opdrachten die u voor u leerlingen kunt kopiëren, gevolgd door de docentenhandleiding bij deze opdrachten.

Veel succes met uw lessen!

ProDemos Huis voor democratie en rechtsstaat

ProDemos is een landelijke, niet-partijgebonden organisatie. ProDemos informeert burgers over de democratische rechtsstaat en stelt hen in staat om actief aan politieke besluitvorming deel te nemen.

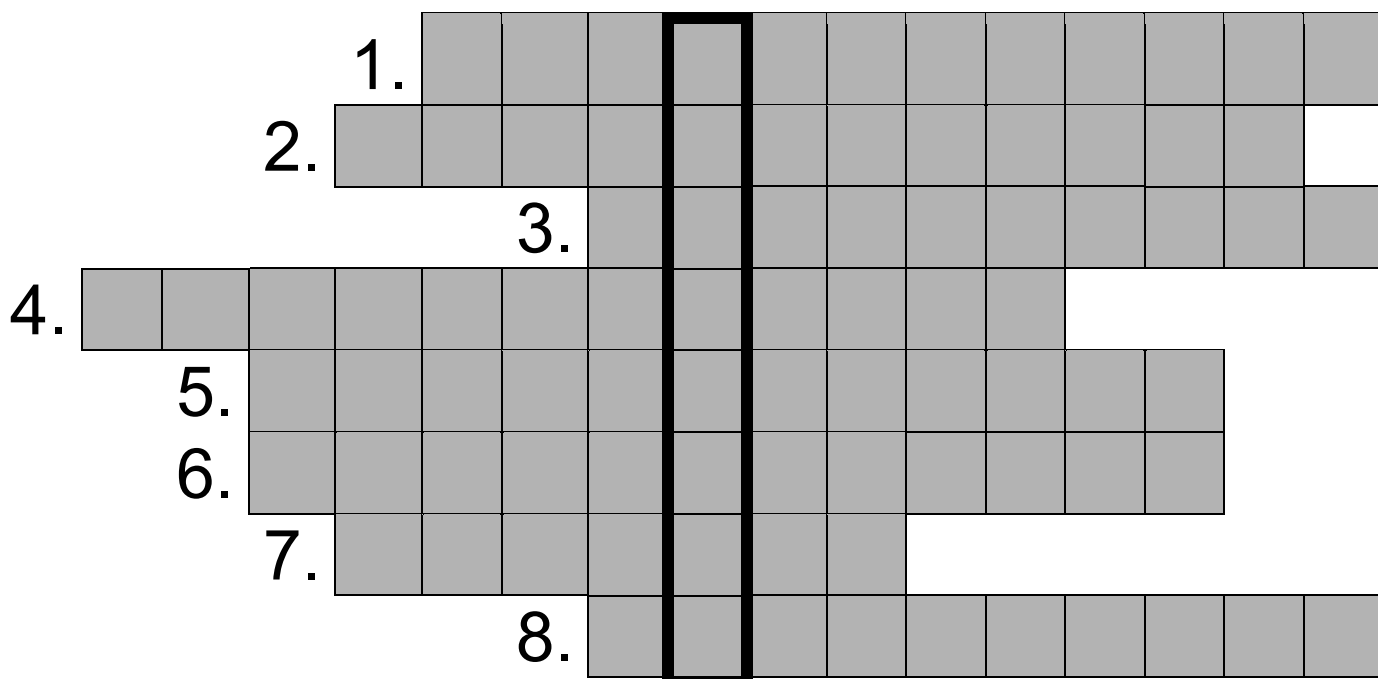
Inhoudsopgave

Opdracht 1: Woordzoeker	3
Opdracht 2: Wat is waar?	4
Opdracht 3: Wie beslist wat?	5
Opdracht 4: Hoe ziet een gemeente eruit?	6
Opdracht 5: Hoe ziet jouw gemeente eruit?	7
Opdracht 6: Zelf zoeken	9
Antwoorden	10
Beeldmateriaal over de gemeente	15
Informatie over de gemeente	16

Opdracht 1 Puzzel

Zet de antwoorden op de acht vragen in de puzzel. Let op, sommige antwoorden kunnen twee keer voorkomen.

1. Wie is de voorzitter van de raadsvergadering?
2. Elke wethouder heeft een aantal taken waar hij zich mee bezig houdt. Wat is een moeilijk woord hiervoor?
3. Mensen die in dienst zijn bij de gemeente zijn...?
4. Wie benoemt de wethouders?
5. Wat vindt één keer in de vier jaar plaats en zorgt ervoor dat er een nieuwe gemeenteraad komt?
6. Wie kijkt of het college van B&W zijn werk goed doet?
7. Hoe heet een groep gemeenteraadsleden van één politieke partij?
8. Wie zitten er behalve de burgemeester nog meer in het college van B&W?

Welk woord staat er nu in de vetgedrukte kolom?

.....

Opdracht 2 Wat is waar?

Op dit werkblad staan dertien stellingen, zijn deze stellingen juist of onjuist? Zet achter elke stelling een kruisje in de juiste kolom.

Nr.	Stelling	Juist	Onjuist
1	De burgemeester wordt benoemd.		
2	Iedere gemeente heeft 17 gemeenteraadsleden.		
3	Je mag vanaf je 16 ^e stemmen.		
4	De burgemeester is het hoofd van de brandweer.		
5	De gemeenteraad zit in het college van B&W.		
6	De gemeenteraad wordt één keer in de vier jaar gekozen.		
7	De wethouder is een ambtenaar.		
8	Een gemeente heeft altijd twee of meer wethouders.		
9	De gemeenteraad is het dagelijks bestuur van de gemeente.		
10	Een burgemeester wordt benoemd voor vier jaar.		
11	De gemeente mag alles zelf beslissen.		
12	De wethouder wordt gekozen door de kiezers.		
13	Als je genoeg handtekeningen ophaalt, kun je in de meeste gemeenten een onderwerp op de agenda van de gemeenteraad zetten.		

Opdracht 3 Wie beslist wat?

Zet een kruisje bij de bestuurslaag die mag beslissen over dit onderwerp.

Nr.	Beslissing	Gemeente	Provincie	Rijk
1	Waar in de gemeente een kerk of moskee mag worden gebouwd.			
2	Of er een bus tussen verschillende gemeenten rijdt.			
3	Of de buurtvereniging subsidie krijgt voor een straatfeest.			
4	Of je mag roken in een café.			
5	Of je binnen de bebouwde kom maar 30 km/uur mag rijden.			
6	Of er een stoplicht op een gevaarlijke kruising komt.			
7	Of schoolboeken gratis worden.			
8	Of er een spoorlijn wordt aangelegd.			
9	Of er in een bepaalde regio voldoende verpleeghuizen zijn.			
10	Of de studiefinanciering moet worden verlaagd.			
11	Of het vuilnis iedere week wordt opgehaald.			
12	Welke vakken op school moeten worden gegeven.			
13	Of je hondenbelasting moet betalen.			
14	Of er een nieuw winkelcentrum gebouwd gaat worden.			

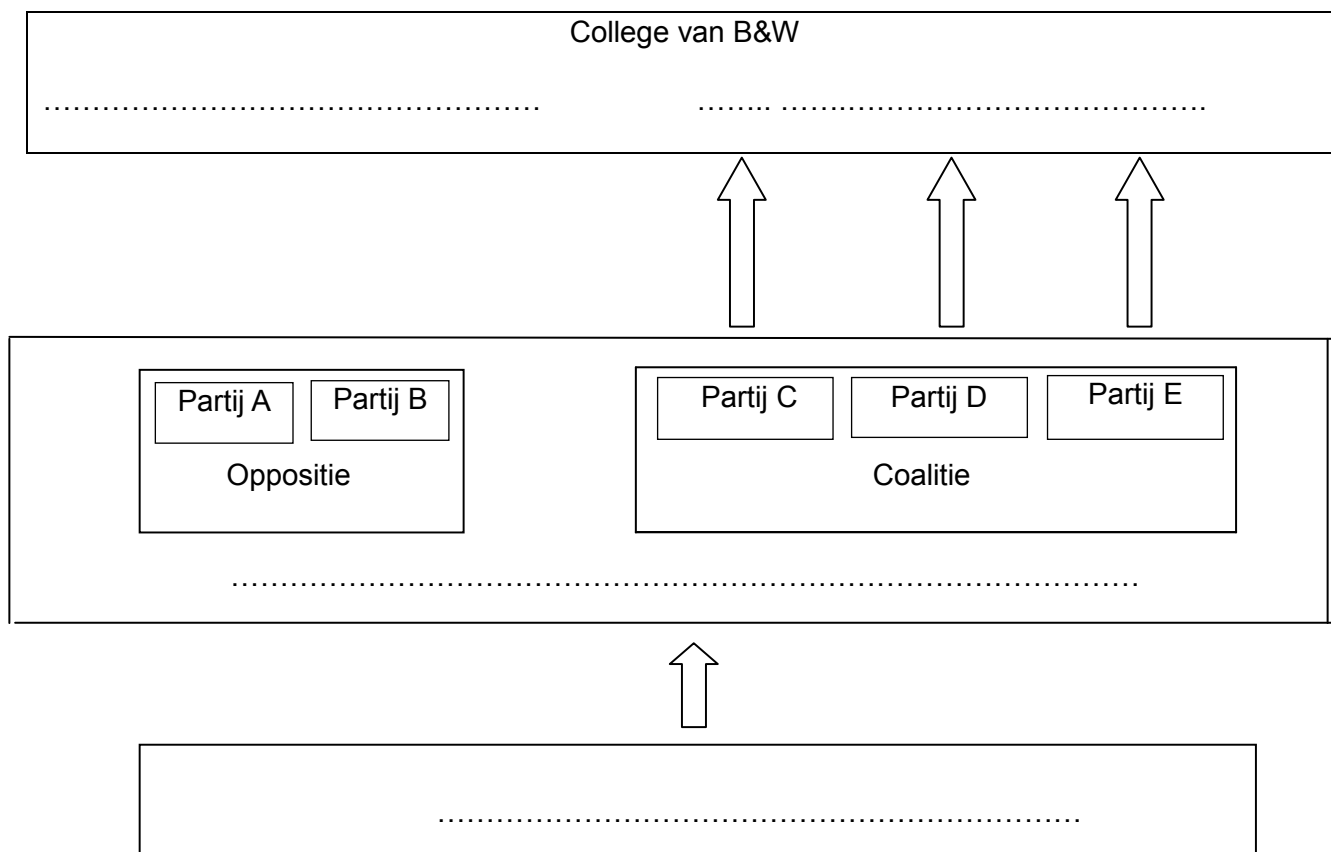
Opdracht 4 Hoe ziet een gemeente eruit?

4A. Wie hoort waar?

In het bestuur van de gemeente spelen de gemeenteraad, de burgemeester en de wethouders een belangrijke rol. Maar wie hoort waar? Vul onderstaande woorden in het schema in.

Gemeenteraad
Burgemeester

Wethouders
Kiezers

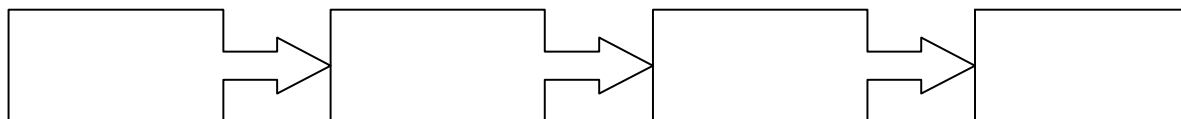

4B. Welke volgorde?

De gemeente neemt besluiten en voert deze besluiten uit. In welke volgorde gebeurt dat?

Zet de nummers van onderstaande gebeurtenissen in de juiste volgorde.

1. De gemeenteraad neemt een beslissing.
2. Het college van B & W maakt een plan.
3. De ambtenaren voeren het plan uit.
4. De ambtenaren werken het plan uit.

Opdracht 5 Hoe ziet jouw gemeente eruit?

De antwoorden op de volgende vragen staan op de website van jouw gemeente. Je kunt de website van jouw gemeente vinden via <http://gemeente.startpagina.nl/>.

1. Wat is de naam van jouw gemeente?

.....

2. Zijn er meer steden of dorpen in jouw gemeente? Welke zijn dat?

.....

.....

3. In welk dorp of stad staat het gemeentehuis? Waarom denk je dat het gemeentehuis daar staat?

.....

.....

4. Welke politieke partijen zitten in de gemeenteraad? Schrijf erbij hoeveel zetels zij hebben.

	Naam partij	Aantal zetels
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
	Totaal aantal zetels:	

5. Hoe heet de burgemeester van jouw gemeente?

.....

6. Van welke partij is hij/zij lid? Is dit ook de grootste partij in de gemeenteraad?

.....

7. Welke wethouders zijn er in jouw gemeente? Van welke partij zijn zij lid? En met welke onderwerpen houden zij zich bezig?

Wethouder	Partij	Onderwerpen

Opdracht 6 Zelf zoeken

Hieronder staat een aantal vragen over de gemeente. De antwoorden op deze vragen kun je vinden op <http://www.prodemos.nl/Kenniscentrum/Informatie-over-politiek>

1. Beslissingen van een gemeente

- A. Noem drie onderwerpen waar een gemeente over mag beslissen.

- B. Noem drie onderwerpen waarover een gemeente *niet* mag beslissen.

- C. Hoe komt de gemeente aan geld om haar plannen uit te voeren?

2. Het college van burgemeester en wethouders

- A. Wat doet het college van burgemeester en wethouders?

- B. Door wie kan de wethouder ontslagen worden?

- C. Wat verdient een wethouder? Is dit meer of minder dan een gemeenteraadslid?

3. De gemeenteraad

- A. Wat zijn de drie taken van een gemeenteraad?

- B. Hoe kom je in de gemeenteraad?

Antwoorden

Opdracht 1 Puzzel

1.	B	U	R	G	E	M	E	E	S	T	E	R	
2.	P	O	R	T	E	F	E	U	I	L	L	E	
			3.	A	M	B	T	E	N	A	R	E	N
4.	G	E	M	E	E	N	T	E	R	A	A	D	
	5.	V	E	R	K	I	E	Z	I	N	G	E	N
	6.	G	E	M	E	E	N	T	E	R	A	A	D
	7.	F	R	A	C	T	I	E					
			8.	W	E	T	H	O	U	D	E	R	S

Opdracht 2 Wat is waar?

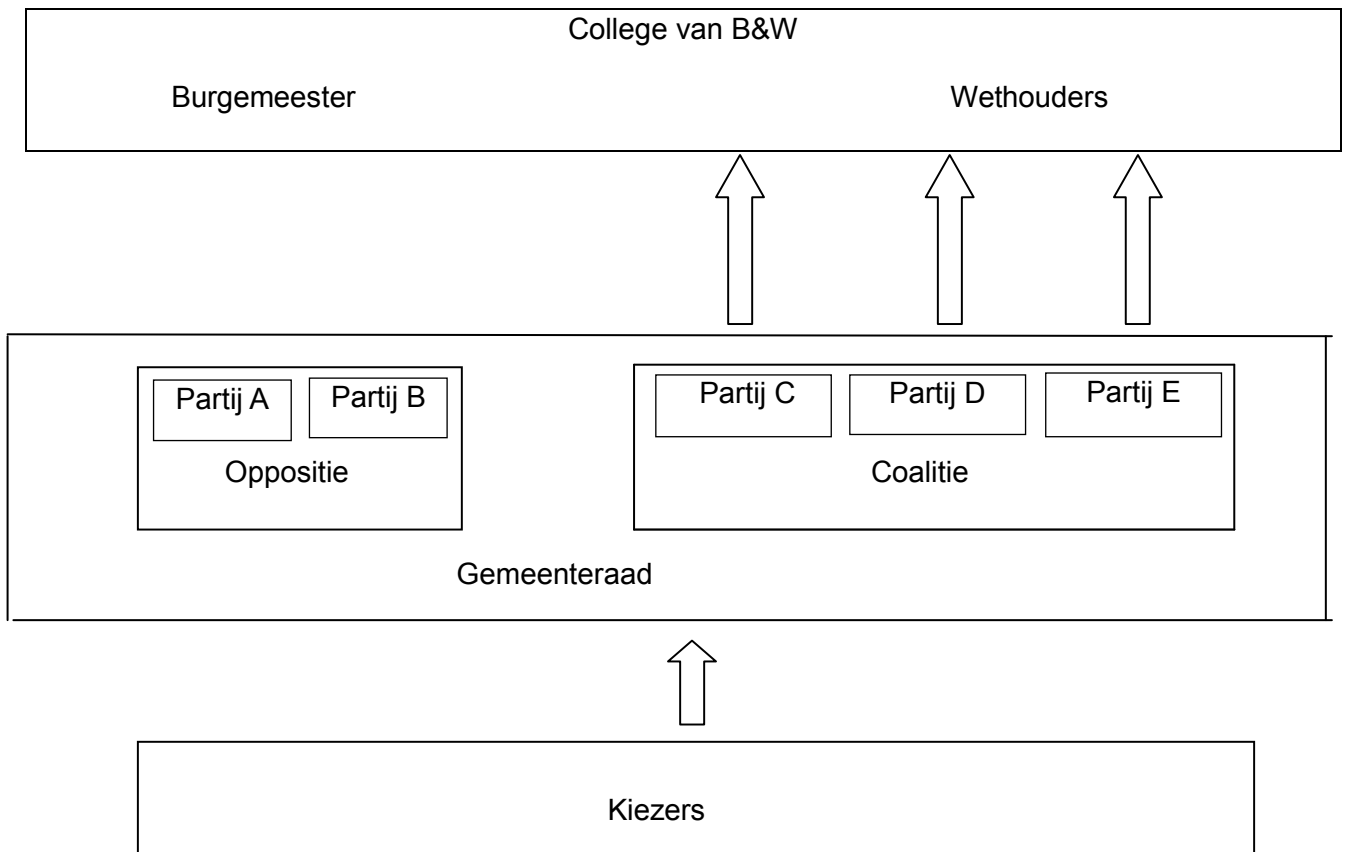
Nr.	Stelling	Juist	Onjuist
1	De burgemeester wordt benoemd.	Juist De burgemeester wordt benoemd door de regering.	
2	Iedere gemeente heeft 17 gemeenteraadsleden.		Onjuist Dat hangt af van het aantal inwoners van de gemeente.
3	Je mag vanaf je 16 ^e gaan stemmen.		Onjuist Dat mag vanaf je 18 ^e .
4	De burgemeester is het hoofd van de brandweer.	Juist	
5	De gemeenteraad zit in het college van B&W.		Onjuist Dat zijn twee organen die los van elkaar staan. De raad controleert het college van B&W.
6	De gemeenteraad wordt één keer in de vier jaar gekozen.	Juist	
7	Een wethouder is een ambtenaar.		Onjuist Politici zijn geen ambtenaren.
8	Een gemeente heeft altijd twee of meer wethouders.	Juist Minimaal 2 en maximaal 9. Dat hangt af van het aantal inwoners van de gemeente.	
9	De gemeenteraad is het dagelijks bestuur van de gemeente.		Onjuist Het college van B&W is het dagelijks bestuur van de gemeente.
10	Een burgemeester wordt benoemd voor vier jaar.		Onjuist De burgemeester wordt benoemd voor zes jaar.
11	De gemeente mag alles zelf beslissen.		Onjuist De gemeente moet een aantal taken uitvoeren zoals het Rijk dat bepaald heeft.
12	De wethouder wordt gekozen door de kiezers.		Onjuist De wethouder wordt voorgedragen door zijn politieke partij en door de gemeenteraad gekozen.
13	Als je genoeg handtekeningen ophaalt, kun je in de meeste gemeenten een onderwerp op de agenda van de gemeenteraad zetten.	Juist Het aantal handtekeningen verschilt per gemeente.	

Opdracht 3 Wie beslist wat?

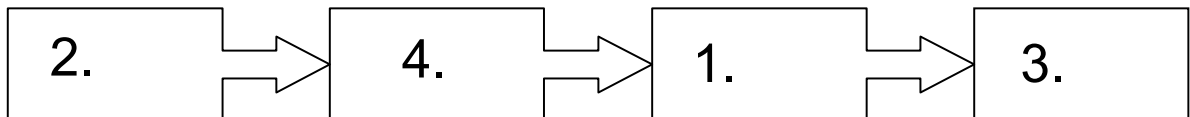
Beslissing	Antwoord
1. Waar in de gemeente een kerk of moskee mag worden gebouwd.	Gemeente
2. Of er een bus tussen verschillende gemeenten rijdt.	Provincie
3. Of de buurtvereniging subsidie krijgt voor een straatfeest.	Gemeente
4. Of je mag roken in een café.	Rijk
5. Of je binnen de bebouwde kom maar 30 km/uur mag rijden.	Gemeente
6. Of er een stoplicht op een gevaarlijke kruising komt.	Gemeente
7. Of schoolboeken gratis worden.	Rijk
8. Of er een spoorlijn wordt aangelegd.	Rijk
9. Of er in een bepaalde regio voldoende verpleeghuizen zijn.	Provincie
10. Of de studiefinanciering moet worden verlaagd.	Rijk
11. Of het vuilnis iedere week wordt opgehaald.	Gemeente
12. Welke vakken op school moeten worden gegeven.	Rijk
13. Of je hondenbelasting moet betalen.	Gemeente
14. Of er een nieuw winkelcentrum gebouwd gaat worden.	Gemeente

Opdracht 4 Hoe ziet een gemeente eruit?

4A

4B

Opdracht 5 Hoe ziet jouw gemeente eruit?

De antwoorden op deze vragen kunnen de leerlingen vinden op de website van hun gemeente. De antwoorden zijn afhankelijk van de gemeente waarin de leerling woont.

Opdracht 6 Zelf zoeken

De leerlingen kunnen de antwoorden op de vragen vinden op de site:

<http://www.prodemos.nl/Kenniscentrum/Informatie-over-politiek>

1. Beslissingen van een gemeente

A. Bijvoorbeeld: het ophalen van vuilnis, onderhouden van straten, zorgen voor de brandweer, zorgen voor mogelijkheden om te sporten, enz.

B. Bijvoorbeeld: streekbusvervoer, asielbeleid, het leger.

C. Van de inwoners van de gemeente (m.n. de gemeentebelastingen) en van het rijk.

2. Het college van burgemeester en wethouders

A. Het college van burgemeester en wethouders is het dagelijks bestuur van een gemeente. Zij bereiden beslissingen van de gemeenteraad voor en voeren beslissingen van de gemeenteraad uit.

B. Een wethouder kan ontslagen worden als een meerderheid van de gemeenteraad hem wegstemt (of als zijn eigen partij hem niet meer steunt).

C. Het salaris van een wethouder hangt af van de grootte van de gemeente, variërend van 1500 euro per maand in een gemeente met minder dan 2000 inwoners tot 9.000 euro in een gemeente met meer dan 375.000 inwoners. Een wethouder verdient meer dan een gemeenteraadslid. Het wethouderschap is meestal een volledige baan. Leden van de gemeenteraad hebben naast hun lidmaatschap van de raad meestal ook nog een 'gewone' baan.

3. De gemeenteraad

A. De gemeenteraad bepaalt in grote lijnen wat er in de gemeente gebeurt. Ze controleren het college van B&W en ze vertegenwoordigen de inwoners van de gemeente.

B. Je moet je kandidaat stellen en gekozen worden bij verkiezingen.

Beeldmateriaal over de gemeente

Eigenwijzer.nl

Op Eigenwijzer.nl, de digitale wegwijzer voor scholieren van Schooltv, vindt u een aantal infoblokken en clips over de gemeente.

Hoe neemt de gemeenteraad een besluit? (1.42 minuten)

http://www.schooltv.nl/beeldbank/clip/20051221_gemeenteraad01

De gemeente (1.37 minuten)

http://www.schooltv.nl/eigenwijzer/index.jsp?site=site_eigenwijzer&project=757271&nr=2155732

ProDemos, Huis voor Democratie en rechtsstaat

De gemeente (4.32 minuten)

<http://www.youtube.com/watch?v=z5i89O7-PG0>

Informatie over de gemeente

1. Eigenwijzer.nl

Op Eigenwijzer.nl, de digitale wegwijzer voor scholieren van Schooltv, vindt u een aantal informatieblokken over de gemeente.

De gemeente

http://www.schooltv.nl/eigenwijzer/index.jsp?site=site_eigenwijzer&project=757271&nr=2155732

Taken van de gemeente

http://www.schooltv.nl/eigenwijzer/?site=site_eigenwijzer&nr=2157348&vak=1540934&thema=1540932&onderwerp=1540922&item=724305&project=757271

Invloed uitoefenen op het gemeentebeleid

http://www.schooltv.nl/eigenwijzer/?site=site_eigenwijzer&vak=1540934&thema=1540932&onderwerp=1540922&nr=2157348&item=724321&project=757271

Gemeentelijke inkomsten

http://www.schooltv.nl/eigenwijzer/?site=site_eigenwijzer&vak=1540934&thema=1540932&onderwerp=1540922&nr=2157348&item=724312&project=757271

Organen van een gemeente

http://www.schooltv.nl/eigenwijzer/?site=site_eigenwijzer&vak=1540934&thema=1540932&onderwerp=1540922&nr=2157348&item=724329&project=757271

2. Algemene achtergrondinformatie

Hoe wordt de gemeente bestuurd?

Gemeentes worden democratisch bestuurd; de bewoners van een gemeente kunnen invloed uitoefenen op de besluiten die de gemeente neemt. Hoe werkt dat dan precies?

De burgemeester en de wethouders besturen de gemeente. Je zou hen dus de regering van de gemeente kunnen noemen. De gemeente heeft geen Eerste en Tweede Kamer, maar een gemeenteraad. Die gemeenteraad controleert wat het college van burgemeester & wethouders doet en stelt vast welke regels in een gemeente gelden. Bijvoorbeeld op welke dagen je het vuilnis aan de straat mag zetten en hoeveel belasting je moet betalen als je een hond hebt. De gemeenteraad wordt, net als de Tweede Kamer, gekozen door de kiezers.

Iedere vier jaar worden de nieuwe gemeenteraadsleden gekozen. Je kunt alleen stemmen in de gemeente waar je woont. Alleen de inwoners die 18 jaar of ouder zijn en die Nederlands zijn, mogen stemmen. Ben je niet Nederlands maar woon je al wel langer dan vijf jaar legaal in Nederland dan mag je ook stemmen bij de gemeenteraadsverkiezingen. Dat geldt ook voor mensen die uit een ander EU-land afkomstig zijn. Als de nieuwe gemeenteraadsleden gekozen zijn, gaan de partijen onderhandelen, want er moet een coalitie komen. De coalitie wordt gevormd door een aantal partijen die samen meer dan de helft van de gemeenteraadsleden hebben. Zij maken afspraken over wat er de komende vier jaar allemaal moet gebeuren in de gemeente. De coalitie mag ook bepalen wie de wethouders worden. Als een partij niet in de coalitie zit en geen wethouders levert is het een oppositiepartij. Natuurlijk kan een oppositiepartij na de volgende verkiezingen (of bij een tussentijdse wisseling) in de coalitie komen, en andersom kan ook. De gemeenteraadsleden van een politieke partij worden een fractie genoemd.

Officieel is de gemeenteraad het hoofd van de gemeente, de gemeenteraad is dus de baas. De raad stelt de grote lijnen van het beleid van de gemeente vast. Het is niet de bedoeling dat de raad zich met allerlei details bezighoudt. Het college van burgemeester en wethouders (B&W) vormen het dagelijks bestuur. Zij houden zich bezig met de dagelijkse gang van zaken, maar ze bedenken ook plannen voor de toekomst van de gemeente. Daarbij worden ze geholpen door hun ambtenaren. Wethouders worden gekozen door de gemeenteraad. Omdat de coalitiepartijen voor elkaars kandidaten stemmen krijgen de wethouders de steun van de meerderheid van de raad. Als een wethouder de steun van de meerderheid in de gemeenteraad verliest moet hij of zij aftreden. De burgemeester wordt benoemd door middel van een koninklijk besluit. Dat is geen besluit van de koningin, maar van de regering. De gemeenteraad draagt iemand voor om burgemeester te worden, en de regering benoemt bijna altijd de persoon die de gemeenteraad voorstelt. De burgemeester mag zes jaar burgemeester blijven. Daarna kan hij worden herbenoemd. De burgemeester is onder andere de voorzitter van de raadsvergadering en van het college van B&W.

Portefeuilles

Alle wethouders en de burgemeester hebben hun eigen onderwerpen waar ze zich mee bezig houden. De verzameling onderwerpen waar een wethouder zich mee bezighoudt wordt zijn portefeuille genoemd. Bijvoorbeeld de portefeuille welzijn, milieu en ruimtelijke ordening. De wethouder maakt plannen op deze terreinen. Deze plannen bespreekt hij of zij met de rest van het college. Daarna worden de plannen aan de gemeenteraad gepresenteerd. De raad moet de plannen goedkeuren. Als een plan wordt afgekeurd gaat het niet door. Het college van burgemeester en wethouders kan eventueel een nieuw plan maken. Als een plan wordt goedgekeurd moet het college er voor zorgen dat het goed wordt uitgevoerd. De wethouder of burgemeester hoeft er natuurlijk niet alles alleen uit te voeren. Daarvoor heeft hij of zij ambtenaren.

Invloed van burgers

Als bewoner van een gemeente kun je invloed uitoefenen op de beslissingen die de gemeenteraad en het college van B&W nemen. Bijvoorbeeld door een brief te sturen of op te bellen, door naar een inspraakavond te gaan of door een protestactie te organiseren. Ook kan een groep burgers, als die voldoende handtekeningen verzameld heeft, een onderwerp op de agenda van de gemeenteraad plaatsen.